

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

IV. De Effectibus Consuetudinis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62620)

bona fides, arg. c. *Vigilanti* §. *c. fin. de Prescript.* etiam si ejusmodi jus lædatur & perimatur à communitate, omissiones solutionis, decimarum v.g. Ecclesiæ debitarum, tempore legibus definitò sine interruptione continuante; quia etiam à corpore Politico v.g. civitate, oppido, Capitulo vel alia universitate per actuum vel omissionum continuationem facta alieni juris peremptio, licet à DD. in Foro & Scholis etiam, Consuetudo frequenter nuncupetur, magis tamen propriè præscriptio est; cum tali casu universitas seu communitas respectu Ecclesiæ vel alterius, cujus jus lædatur aut perimitur, tanquam persona privata & particularis reputetur & consideretur, ut eruditè utilissimèque observant Suarez *Lib. 7. de LL. cap. 11. num. 11.* Palao *Tract. & disp. 3. p. 1. n. 3.* & novissimè Eminentiss. Card. de Luca *Theatri V. & J. Tract. de Jurisd. & Foro compet. disc. 34. n. 28.*

ARTICULUS. IV.

De Effectibus Consuetudinis.

SUMMARIUM.

37. Effectus Consuetudinis :
38. Non derogantis Naturali, Divino,
39. Et Gentium Juri :
40. Sed Civili tantum & Ecclesiastico.
41. Ea, istò introductis Sacramentalibus,
42. Obligationi & Pena,
43. Et barum utriusque soli derogandè vim habet,
44. De vi Clausula, Non obstante quavis Consuetudine,
45. Quæ, est futura,
46. Non tamen derogat Consuetudini immemoriali,

47. Vim Privilegii habenti,
48. Ubi incapacitas aliquid sine privilegio obtinendi,
49. Et juris resistentia non obstat.
50. Quæ vim adimunt Consuetudini immemoriali :
51. Nisi cum ista concurrat sama privilegii,
52. In vim probationis privilegii allegata :
53. Ex qua orta præsumptio in utroque Foro prodest :
54. Licet Juri & de Jure non sit,
55. Et, vitiosi tituli novitia superveniente, elidatur.

Effectus rationabilis & legitimè præscriptæ consuetudinis sunt, legem humanam vel de novo introducere, vel ante existentem firmare aut interpretari, vel derogandò mutare, aut omnino tollere abrogandò, juxta dicta num. 8.

Dico, *Humanam* : non Naturalem aut Divinam, per textum & Glossam in c. *fin. V. Naturali Juri*. Ratio de Naturali est; quia hoc jus immutabile est, §. *Sed naturalia 11. Instit. de J. N. G. & C.* De Divino autem; quia Consuetudo est Jus merè humanum non-scriptum, §. *Constat 6. Instit. eodem.* moribus sive tacita conventionione populi & approbatione, saltem legali, superioris introductum, *L. De quibus 32. & seqq. ff. de LL.* Potestas autem humana quæcunque, utpote inferior, prævalere nequit Divinæ, arg. *can. Inferior 4. dist. 21. & c. Cum inferior 16. de Majori.* Quæ Jus Consuetudinarium contra suas leges nunquam approbavit, Azor *p. 1. Instit. lib. 5. cap. 17. quest. 3.* Hæc certa.

Dubium autem est primò, de Jure Gentium; cui an Consuetudine derogari possit, dubitandi ratio est; quòd c. *fin. Juri*

Juri solum Naturali & Divino contraria consuetudo rejiciatur. Sed, hanc etiam Juri Gentium prevalere non posse, cum Panormit. in c. fin. cit. n. 23. & Bartolo in l. Omnes populi 9. ff. de J. & J. num. 21. probabilius defendunt Rochus de Curte Tract. de Consuet. f. 5. n. 16. & cit. Azor cap. 17. q. 4. quod non appareat, quomodo illi contraria consuetudo possit esse rationalis; cum in ejus præcepta, dictante ratione naturali, omnes gentes idem consenserint; quod ad stabilendum inter ipsas commercium necessaria, aut summè utilia esse viderentur. Accedit; quod tacitò omnium gentium consensu, à quo illud Jus ortum est, nec traditæ, nec approbatæ sint Leges, vim aliquam tribuentes consuetudini, adversus ipsum introducendæ; à particulari autem Principe, utpote inferiore, ferri non possint, ut Baldo & Jafone allegatis, probè advertit Palao tract. & disp. 3. p. 4. §. 2. n. 12. Sed resolutio hæc de Jure Gentium propriè dicto duntaxat procedit, juxta dicta Procem. num. 60.

- Dubium secundò est de Jure, sive
40. Lege humana scripta, saltè Ecclesiastica, quod oritur ex c. Ad audientiam 3. & c. fin. cit. quorum textuum posteriori consuetudini, etsi non vilis auctoritas adstruatur, expressè tamen negatur vis, qua Juri Positivo valeat præjudicium generare: priori verò Consuetudo, qua Canonice obviat institutis, nullius dicitur esse momenti. Similia habentur c. Cum venerabilis 7. §. c. 1. in 6. ubi Consuetudo, que sacris est inimica Canonibus, tanquam corruptela, difertè reprobatur. Verum hos, eisque consonos textus alios de irrationabili, & non legitime præscripta consuetudine intelligendos, rectè notat Glossa fin. in c. Cum causa 8. de Sent. & re judic. ex qua à contrario ductò argumentò eà, si rationalis & legitime præ-

scripta sit, tam Ecclesiastico quàm Civili Juri cuicumque derogari, imò ejus dispositionem aliquam omnino abrogari posse, à T. T. & Canonistis passim receptæ & generalis Regulæ instar tradunt Navarrus Consil. 1. de Majorit. num. 3. Suarez Lib. 7. de LL. cap. 19. num. 27. & Laiman in c. fin. cit. num. 5. propter generalitatem textus c. fin. cit. irrationabili duntaxat & non legitime præscriptæ consuetudini, Juri positivo derogandi vim negantis: & l. De quibus cit. legibus derogandi vim eandem tacito consensui omnium, hoc est, moribus populi, & Legislatoris suffragio tribuentis. Unde

Infertur primò, Consuetudine, eadem novæ Legis Sacramentorum materia & forma à Christo determinata; quod Juris Divini sit, tolli aut mutari non possit, tolli tamen & mutari posse Cereemonias ad illorum substantiam non pertinentes, ut cum eodem Navarro Manual. cap. 24. num. 83. & Covarruvia de Sponsal. p. 2. cap. 6. §. 10. num. 19. & aliis docet tradatur Suarez n. 26. & colligit, ex can. Trina 80. de Consecrat. disp. 4. ubi Baptisimum, unà vel trinà mersione, pro jusque Ecclesiæ consuetudine, consisti posse, habetur.

Infertur secundò, ejusdem Consuetudinis vim se extendere non tantum ad obligationem legis sive, ut per hanc inducta obligatio cesset: sed etiam ad penam, tam inflictam à Jure & ipsò factò contrahendam, quam per sententiam judicis infligendam: imò etiam ad valorem & nullitatem Jure positivo Humano introductam ita, ut actus, à Jure irritatus, vi consuetudinis subsistat, & de Jure validus ejusdem vi irritus sit, cit. Suarez n. 14. & Salas de LL. disp. 19. f. 10. Quod etsi nemo facile inficietur,

Dubium tamen ulterius tertio & controversia quædam est, an ejusmodi

Juri derogari possit, quoad obligationem ad solam culpam, vel solam pœnam ita, ut altera tollatur, alterâ remanente. Ratio dubitandi de obligatione ad solam culpam est; quia pœna, cum peccati ultio & noxæ vindicta sit, *l. Aliud 131. pr. ff. de V. S.* necessariò culpam supponit; quia, ut S. Augustinus *Lib. Retract. cap. 9.* ait, *Omnis pœna, si iusta est, peccati pœna est, & supplicium nominatur.* De obligatione autem ad solam pœnam; quia legis transgressor, hœc ipsò; quod delinquat, pœnæ obnoxius esse, & propterea, legis obligatione manente, eadem decretam pœnam tolli non posse, videtur Alphonso à Caltro *de Lege Pœnali lib. 2. cap. 12.*

Sed melius Consuetudine Juri positivo ita derogari posse, ut culpâ manente obligatio ad pœnam: & hæc manente, illa tollatur, cum Panormit. *in c. 1. de Treuga num. 4.* & communi sententia aliorum defendit *cit. Suarez n. 3. & 11. & Pirrhing ad hanc Rubricam n. 72.* Quòd, legis obligatione manente, ita tolli pœna possit, patet ex *can. Cum multe 15. q. 8. & Extravag. Ambitiosa de Reb. Eccles. alien.* quorum textuum priori quidem in clericis concubinos & fornicarios: posteriori verò in Prælatos aliòsque administratores Ecclesiarum, istarum res malè alienantes, proditæ sunt variæ pœnæ: quarum tamen hodie non omnes & ubique ab his & illis, quantumvis graviter delinquentibus, contrahuntur; ut proinde verissimum sit pronuntiatum *Glossæ in can. Denique 6. V. Consuetudini dist. 4.* observantis, Consuetudinem aliquando à temporali, sed non gehennali, pœnâ excusare. Idem atque etiam, quòd manente pœnâ, obligatio ad culpam tolli possit, suadet ratio; quia Juri Positivo derogari potest, quin id omnino abrogetur, *L. Derogatur 101. ff. de V. S.* eamque ob causam, sicut Jure sive lege ali-

quid præcipi vel prohiberi, quin pœna decernatur in ejus transgressores: & vicissim sub onere pœnali aliquid statui, quin conscientia obligatio imponatur, juxta dicta *Tit. 2. n. 78.* ita etiam Consuetudo Jure inductam pœnam tollere, remanente culpâ, & contrâ, pœnali onere remanente, obligationem conscientia sive ad culpam propriè dictam, tollere poterit; quia legitimè præscripta consuetudo vim legis habet, *can. Consuetudo 5. dist. 1. l. De quibus & 1. Sed & ea cit.*

Neque contrarium persuadet ratio dubitandi; partim quia; etsi culpa necessariò præsupponatur à pœna accepta strictè sive, quæ rationem habet vindictæ, cujusmodi sunt, quibus legis suæ transgressores castigat Deus: latè tamen, & pro solo onere damno vel incommodo aliquo sumpta, non necessariò culpam propriè dictam sive peccatum, sed aliquando causam tantum prærequirit; cum, ut *l. cit.* dictum, dentur leges merè pœnales: partim verò, quia, etsi culpam sive peccatum committens alicui, non tamen necessariò lege humanâ, sive ab homine decretæ pœnæ obnoxius est.

Dubium quartò est de Jure sive lege, munita clausulâ, *Non obstante quavis consuetudine:* cui, an istâ derogari possit, admodum variant DD. Ego dubium resolvendum ope distinctionis; & imprimis quidem nulla consuetudine derogari posse censo legi reprobanti eam, tanquam contrariam Juri Naturali aut Divino, v.g. quâ licita fierent adulteria furta, usuræ, aut tolleretur ritus substantialis Sacramentorum; quia talis consuetudo deficeret in rationa bilitate, *Glossa & DD. in c. fin. cit.* Alias limitationes affert *Laiman Lib. 1. tr. 4. cap. 24. n. 9. §. 1d. tamen &c.*

Deinde, ob eandem ferè rationem legi, consuetudinem reprobanti, propter

D d 2 certas

certas circumstantias, quæ illam irrationabilem reddunt, v.g. quod diminuat cultum Divinum, inducat perversionem iudiciorum, nutriat peccatura, derogari non potest, quamdiu ejusmodi circumstantiæ perseverant, Panormit. in c. Sicut 2. de Probat. n. 7. & 8. Covarruvias Lib. 1. Var. cap. 13. n. 4. & Suarez cit. cap. 19. n. 24. Rationem reddens; quia talis consuetudo perseverat esse irrationabilis; ideoque nunquam habet conditiones, ad veram consuetudinem c. fin. cit. requisitas.

Si verò ejusmodi circumstantiæ cum tempore cessent, legi propter eas consuetudinem prohibenti, aut etiam reprobanti, ista derogari posse, cum cit. DD. probabilius defendunt cit. Pirrhing num. 68. & Palao p. 4. §. 2. n. 10. partim; quod talicafu cesser lex ob cessantem ejus rationem, arg. c. Cum cessante 60. de Appellat. partim verò; quod hujusmodi legi derogari possit lege contrariâ, cur non etiam consuetudine? cui vis legis tribuitur, can. Consuetudo l. De quibus cit. præsertim cum mutatio circumstantiarum, quæ legem, etiam consuetudinem rationabilem & communitati utilem reddere possit. Rectè tamen cit. Suarez n. 22. & Pirrhing n. 67. advertunt, consuetudinem, quæ à Jure reprobata est tanquam irrationabilis, semper talem præsumi: nisi postea facta mutatio circumstantiarum, & ab ista pendens rationabilitas probentur.

45. Dubium quintò est, an per clausulam, *Non obstante quavis consuetudine*, solummodo præterita & præsens reprobetur. Quod, etsi cum non paucis magni nominis DD. affirmant cit. Pirrhing n. 65. & Engel Colleg. Jur. Canon. hoc tit. num. 23. probabilius tamen clausulâ illâ, generalibus & ad quamcunque indifferentibus verbis appositâ, etiam futuram re-

probari, cum Tiraquello de Retract. præf. à n. 18. Covarruvia Lib. 3. Var. cap. 13. n. 4. & aliis docent Sanchez Lib. 7. de Matrim. disp. 4. n. 13. Haunoldus de Jur. Privat. tract. Proem. n. 146. & DD. alii, id defumens ex c. Ad nostram 3. & c. Cum inter 5. Rationem reddunt; quia ejusmodi reprobatio fit in favorem legis, latæ in bonum Reipublicæ; ideoque latè interpretanda est, arg. Reg. Odis 15. in 6.

Neque verbis illis præteritam duntaxat ac præsentem consuetudinem excludi, rectè arguitur ex eo; quod legis & canonis conditores quandoque expresse reprobent futuram; quia hoc explanationis potius quàm necessitatis causâ aliquando faciunt; ne, verbis generalibus futuram quoque reprobant, facile in dubium & quæstionem vocetur: ex qua causa ea, quæ jure insunt; exprimi non raro solent, ut omnis dubitatio removeatur, l. Qui mutuum 36. pr. ff. Mandati & l. Quæ dubitationis 81. ff. de R. J. Decius in hanc l. & in l. Mutuum 2. §. 3. ff. de Reb. credit. n. 19. & Palao cit. §. 2. n. 9. in fine.

Eadem clausulâ consuetudinem etiam immemorabilem tolli, existimant aliqui relati à Barbosa in c. fin. cit. n. 8. Sed melius, eâ immemorabilem (uti etiam specialem alicujus loci particularis, arg. c. 1. de Constit. in 6. & Reg. Generi 34. in 60.) nisi ejus expressa mentio fiat: vel, nisi consuetudo, tanquam iniqua, aut Juri Naturali vel Divino contraria damnetur, abrogari, negant Panormit. in c. fin. cit. n. 35. Covarruvias cit. cap. 13. n. 3. Laiman. Lib. 1. tract. 4. cap. 24. n. 7. conclud. 2. & multis aliis relatis cit. n. 7. quia ea, cujus initii memoria non extat, auctoritatem multò majorem, quàm aliæ consuetudines, arg. c. 1. de Prescript. in 1. imò Privilegii, à Principe specialiter concessi, vim habet, can. Conquestus juncti Glor.

Glossa V. Consuetudo 9. q. 3. c. Super 26. V. Memoria de V. S. & l. Hoc iure 3. §. 4. ff. de Aqua quodid. cui per clausulam generalem, consuetudini derogantem, non derogatur, Palao tract. 3. disp. 3. p. 5. §. 1. n. 10. & Haunold. de Jure Privat. tract. proam. n. 151. Unde

47. Dubium sextum oritur, an ergo quæcunque Privilegiò vel indultò Principis, etiam consuetudine, saltem immemoriali valeant acquiri. Quod quasi pro Regula VV. ICTI tradunt cum Glossa marg. can. Conquestus cit. & Innocentio in c. Novit. 13. de Judiciis n. 5. suadetque ratio; quia tanti temporis consuetudo, ut dictum, æquiparatur privilegio, text. cit. habeturque locò tituli legitime constituti & probati, qui ex immemorialis temporis cursu præsumitur; ut, istò concessò vel probatò, melior titulus de mundo, ut ajunt, nequeat allegari, Gonzalez in Reg. 8. Cancell. Gloss. 23. n. 4. & aliis relatis Barboia in c. Super cit. n. 7.

Nihilominus pro Regula haberi universaliter non potest, partim; quia sæpe ex speciali aliqua causa rationabilis & expediens concessio esse potest pro una aut altera vice, vel una aut paucis aliquot personis, quin talis sit, si fiat cum stabilitate aut toti communitati; sic enim in particulari aliquo casu Magistratus latroni vitam condonare, aut pœnam corporalem in pecuniariam commutare potest, quin id statutò vel consuetudine fieri queat, ut in c. 1. in 6. observat Laiman n. 4. partim verò; quia vi nullius, etiam immemorialis, consuetudinis simplici sacerdoti competere possunt, quæ ab Ecclesia reservata sunt Ordini Episcopali; ut est collatio Sacramenti Confirmationis, c. Quanto 4. vel immunitas ab obligatione observandi interdicta Ecclesiastica, c. Cum inter 5. vel, ut in Ecclesia ali-

qua retineri simul possint duo canonicatus, Personatus vel Dignitates, cit. c. 1. in 6. Eòdem modò vi Præscriptionis etiam immemorialis acquiri à laicis nequeunt jura decimandi, eligendi, conferendi beneficia Ecclesiastica, in istorum pluralitate vel residendi obligatione dispensandi, per text. aut arg. c. Causam 7. de Præscript. & tamen hæc omnia privilegiò aut dispensatione Papæ acquiri posse, omnes faciliè concedunt.

Quare Regula, Acquisibilia privilegiò acquisibilia sunt consuetudine vel Præscriptione, saltem immemoriali, restringenda est duplici exceptione. 48.

Prima est, nisi ex parte ejus, pro quo immemorialis Consuetudo vel Præscriptio allegatur, detur incapacitas absque titulo vel privilegio possidendi id, quod Privilegiò acquiri potest, ut arg. c. Causam 7. de Præscript. cum Felino in 6. Accedentes 11. eod. tit. n. 6. & Panormit. ibid. n. 3. aliisque Interpp. ac DD. tradunt Craveta de Antiquit. Temp. p. 4. §. Materia n. 78. & 93. & Laiman cit. cap. 24. n. 9. Ratio clara est; quia, hòc ipsò; quòd præscriptio sine possessione non procedat, per l. & c. Sine possessione 25. ff. de Usu cap. & de R. I. in 6. qui capax non est possessionis alicujus rei, hanc per præscriptionis & huic æquiparatæ consuetudinis, etiam immemorialis, viam acquirere non potest.

Altera, nisi ejusmodi consuetudini, uti etiam præscriptioni resistat Jus, eaque, tanquam abusum vel corruptela, à lege & Canone præsertim reprobetur, ut cum iisdem Felino n. 15. & Panormit. n. 3. & c. Quanto n. 2. docent cit. Craveta n. 44. & Laiman n. 9. Ratio non minus clara est; cum enim Consuetudo, uti etiam Præscriptio, vim omnem debeat legibus & SS Canonibus, quibus introductæ & approbatæ sunt, locus illis non

erit respectu rerum & Personarum, respectu quarum ipsis memorata Jura resistunt, l. Ubi lex 24. ff. de Usucap. Unde quoad jura, quorum possessionis persona capax non est, aut præscriptioni vel Consuetudini Jus resistit, major vis est privilegii à summo Principe obtenti, quam Consuetudinis vel præscriptionis etiam tanti temporis, cujus initii memoria non existit; quia summi Principis privilegium habilitat personam in capacem & Juris resistantiam tollit: quâ vi Consuetudo & præscriptio illa non pollet, Craveta §. Materia cit. n. 94. Peregrin. de Jure Fisci lib. 6. tit. 8. n. 19. Gabriel Lib. 5. de Præscript. conclus. 1. n. 18. & Laiman cit. cap. 24 n. 9. in fine. Sed hinc Dubium septimum nascitur, an dictæ possessionis incapacitas & resistantia Juris Consuetudini & præscriptioni immemoriali etiam obstat, quando cum immemoriali tempore concurrat fama, seu constans & publica existimatio privilegii Apostolici aliquando obtenti. Dubitandi ratio de Negativa est: quòd ejusmodi temporis cursus cum fama sive existimatione illa careat vi tollendi incapacitatem personæ Jurisque, Præscriptionem & Consuetudinem tanquam corruptelam reprobantis, resistantiam; cum has tollendi vis temporis & famæ illi à Jure collata non reperiatur: incapacitate autem & resistantia illa non sublatis, ulla Consuetudo & præscriptio, juxta dicta, non procedat. De Affirmativa autem; quòd fama & existimatio illa, immemorialis temporis cursui accedens, det causam credulitati, fundetque præsumptionem justii tituli præcedentis, sive privilegii super ejusmodi juribus à sede Apostolica aliquando obtenti; ut jus, quod immemoriali tempore ita exercetur, non jam vi Consuetudinis & præscriptionis immemorialis; sed vi justii tituli seu privilegii

Apostolici exerceri & competere censetur: licet titulus seu privilegium exhiberi non possit, Panormit. in c. De quæta 4. de Præscript. n. 10. Craveta §. cit. n. 96. Mascard. de Probat. concl. 1371. n. 32. & Laiman cit. n. 9. qui propterea monent, casu, quò juris exercitii immemoriali tempore continuati, persona capax non est, vel Consuetudini & præscriptioni Jus resistit, non proficere allegationem tanti temporis, cujus initii memoria non existit: sed opus esse allegatione tituli seu privilegii Apostolici: & ad allegati hujusmodi tituli probationem sufficere allegationem ac probationem temporis, omnium hominum memoriam excedentis & cum fama illa concurrentis. Ea autem probatio regulariter facienda est per testes, de privilegio Apostolico aliquando obtenti, istiusque prætextu ultra omnium hominum memoriam exercitii juris fama seu constans & publica existimatione deponentes, ut Lib. 2. tit. 26. n. 108. plenius tradetur.

In utramque partem deducuntur rationum utrique aliquid tribuendum, statuendumque est, dictâ quidem incapacitate Jurisque resistantiâ Consuetudinem & præscriptionem immemorialem excludi; ut pro jure, cujus possessionis persona est incapax, vel præscriptioni resistit Jus, allegatus & probatus immemorialis temporis cursus & constans famæ concursus non proficiat: proficiat tamen & sufficiat allegatio tituli v. g. privilegii Apostolici, si in vim probationis hujusmodi tituli allegetur, ac probetur lapsus temporis omnium hominum memoriam excedentis, eoque tempore ejusmodi tituli prætextu juris exercitium continuatum, famam constantem & existimationem publicam fuisse. Ratio est quia, ut dictum, ista fundant præsumptionem justii tituli seu privilegii Apostolici

53. stolici obtenti super jure, ejus exercitium ita est continuatum; ut porro exerceri in utroque Foro possit: in Externo quidem; quia ex Scævola ICTI responso illi, qui juri dicundo praesunt, tueri solent aqueductus & alia jura, quibus auctoritatem vetustas daret, tamen si jus non probaretur, l. fin. ff. de Aqua pluvia arc. in Interno verò; quia in hoc Foro, majores & antecessores juris exercitium justè bonaque fide continuasse potius, quam per vim aut injuriam usurpasse, praesumuntur; cum unusquisque praesumatur bonus, nisi contrarium ostendatur, c. fin. de Praesumpt. & l. Merito 51. ff. Pro socio Felin. in c. Causam 7. de Praescript. n. 3. Sylvester V. Decima q. 10. d. 2. Covarruv. Lib. 1. var. cap. 17. n. 5. ad finem Balbus de Praescript. p. 5. q. 7. n. 21. & Suarez de Decimis cap. 27. n. 5.

Dubium octavum est, an in vim probationis privilegii deductus & probatus cursus temporis immemoralis famaeque constantis concursus, quoad acquisitionem & retentionem jurium, quorum praescriptioni lex aut canon resistit aut possessioni persona capax non est, eadem vi polleat, quam quoad acquisitionem & retentionem rerum juriumque, praescriptioni & personae possessioni obnoxiorum, habet possessio, bonae fide & sine interruptione continuata tempore immemoriali. Qua in re pro Affirmativa stare non obscure videntur Felin, n. 3. cit. & in c. Accedentes 11. de Praescript. n. 6. casu & fallent. 3. Alexand. Lib. 4. Consil. 74. & Purpurat. in l. Imperium 3. ff. de Jurisdic. n. 192. praecipue nixi efficaciam praesumptionis, ortae ex temporis immemoralis & cum isto concurrentis famae publicae & constantis probatione.

54. Verum, quia praesumptionem hanc, sicut in ceteris, sic etiam in juribus, per-

sonae possessioni aut praescriptioni de Jure non subjectis, Juris & de Jure esse, ulla lege vel canone expressum, non est, Negativam meritò defendit Cravetta §. cit. n. 96. in fine & ante §. Absolutis à n. 51. quocum sentire videtur Laiman cit. tract. & cap. 6. n. 8. in fine & apertè sentiunt Pirrhing Lib. 2. tit. 26. n. 44. not. 4. & Engel Manual. Paroch. p. 4. cap. 1. n. 8. Ratio est; quia ex immemoralis temporis cursu famaeque seu constantis & publicae existimationis concursu allegato ac probato ortae praesumptioni, eò ipsò; quòd eam Juris & de jure esse, ulla lege vel canone expressum non sit, opponi potest praesumptio tergemina: quarum prima ex ipsa personae incapacitate Jurisve resistantia, altera ex assistentia Juris pro adversa parte vel aliquo tertio militantis, tertia ex initii vitio seu tituli v. g. privilegii falsitate vel nullitate apparente nasci solet: quibus & praesertim postrema unica illa utique eliditur, arg. c. In nostra 4. de Procurat. & l. Divus 7. ff. de in Integ. restit. cum explorati juris Regula sit, praesumptionem, eam praesertim quae Juris & de jure non est, cedere competentæ veritati, l. Cum de indebito 25 ff. de Probat. & l. Nuptura 57. ff. de Jure dot. Tusch. Practic. V. Praesumpt. concl. 612. à n. 1. & Steph. Gratian. Discept. for. cap. 832. n. 15. eamque ob causam contra probatam temporis immemoralitatem probationes de titulo vitioso admittunt tres famigerati Universitatis & Collegii nostri Juridici Antecessores, Fachineus Lib. 8. Controvers. cap. 33. ad 7. Canisius de Decimis cap. 9. n. 19. & Rath. de Usucap. cap. 5. assert. 47.

His non parum roboris addit; quòd, si in vim probationis tituli allegatus & probatus immemoralis temporis cursus cum illo constantis famae concursu ad propositorum jurium acquisitionem & retentionem

retentionem proficeret, imprimis eluforia redderetur dispositio Juris, præscriptio & possessioni resistentis; cum laici v.g. qui spirituale v.g. eligendi vel conferendi jus immemoriali tempore Ulurpâssent, semper allegare titulum & ad istius justificationem immemorialis temporis cursum probare possent: id autem quod Canonica vel legalis dispositio eluforia redditur, non sit admittendum, l. Si Pretor 75. ff. de Judiciis, l. fin. ff. Ne quid in loco publ. § l. fin. §. 6. C. de Bonis qua liber. deinde id, quod unâ viâ & directè prohibetur, alterâ viâ & indirectè permitteretur, contra Reg. Cùm quid u-

55

na 84. in 6. Quare, licet laicus præsumptionis ex immemorialis temporis cursu famæque concurlu ortæ beneficii jurium spiritualium exercitium continuare possit, etiam si certum titulum allegare ac probare non valeat, casu tamen, quò in vitiosi initii seu falsitatis aut nullitatis tituli, ex quo ejusmodi jura antecessores exercere cæperunt, notitiam veniret, ea porro exercere salvâ conscientia non possent: & in Foro etiam externo permitendus non esset, si in judicium deductum initii vitium, seu falsitas aut nullitas tituli legitimè probaretur, Pirthing & Engel l. cit.

Neque, ubi initii vitium & nullitas tituli unius patet, jus, cujus possessionis persona incapax est, vel præscriptioni lex aut canon resistit, ex alio justo validoque titulo detineri & exerceri à laico præsumendum est, ex detentionis & exercitii immemoriali tempore continuati diuturnitate; nam hoc Ferd. Vasquius p. 2. Illustr. Controvers. lib. 2. cap. 81. n. 22. & 15. perperam & sine fundamento asserit; quia, cum de uno titulo præambulo constat, alium titulum præcessisse, licet potuerit, lex tamen & canon non præsumit. Quin potius res vel jus ex il-

lo titulo, quem præcessisse ostenditur, possessum præsumitur, l. Minus. 2. C. de Acquir. possess. ubi Bartolus n. 3. Fichineus cit. cap. 33. ad 4. & Bruneman in l. cit. n. 3. etiam si, qui præcessisse ostenditur, putativus & invalidus sit, Acciatus de Presumpt. Reg. 2. pres. 23. & Menoch. Lib. 6. presumpt. 67. n. 7. & 8.

ARTICULUS V.

De Consuetudinis Probatione, Extensione, & Mutatione.

SUMMARIUM.

56. Consuetudo ab allegante,
57. Et in judicio plenè probanda est.
58. Unius Doctoris assertione ita non probatur.
59. Extensionem regulariter non admittit.
60. Ei derogatur Lege contrariâ:
61. Generali, si ipsa generalis sit.
62. Speciali, si lex clausulam derogatoriam habeat:
63. Saltem, si à Principe sit lata.
64. Consuetudo subsequens derogat præcedenti.

Porro consuetudinem, si notitia aut publica autoritate in scriptis redacta non sit, ab allegante probandam, ex comuni DD. sententia docent Mascard. de Probat. concl. 423. n. 4. & Barbosa in c. Cùm dilectus §. n. 11. Ratio est, quia est quid facti, c. 1. de Consuet. in 6. saltem ratione introductionis facta autem, cum plerumque etiam peritissimos & peritissimos lateant, l. 1. de Consuet. §. 1. ff. de I. & F. ignorant. non præsumuntur: sed probanda sunt, c. 1. de Consuet. §. 1. ff. de Officio delegati, l. 1. de